



Dissertationes Ad Jus Publicum Romano-Ecclesiasticum

Bessel, Johann Franz

Coloniæ, 1715

VD18 14847493

§. I. De Potestate Legislativa Summi Pontificis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61383](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-61383)

patus. Cæterum ex regno Neapolitano ad Pontificem etiam spectat Benevento, ex medio fermè Neapolitani regni gremio. Nihilominus utraque Sicilia à sede Pontificia dependet jure feudi, estque feudum Pontificium.

⁴ His terris Italicis accedit in Galliâ Comitatus Avenionensis, *Avignon*, cuius caput eodem no-

mine appellatur Avignon, urbs magna & pulchra in Provincia sive Provence, ad Rhodanum, quam urbem intersecat fluvius Sorgue. In hac urbe anno 1303. Universitas & Archi - Episcopatus fundatus. Hanc urbem anno 1348. à Joanna Caroli II. Comitis in Provence filia, titulo emptionis acquisivit summus Pontifex Romanus.

DISSERTATIO II. DE POTESTATE SUMMI PRINCIPIS ECCLESIASTICI.

Præterea dignitas summi Principis Ecclesiastici vel maxime relucet ex ejusdem potestate, à qua non minimum mutuat splendorem, & à qua metimur fulgorem Majestatis. Frustra equidem Majestatem ambiret, à quo omnis potestas procul exularet; quapropter qui ad Pontificis Majestatem non cupit caligare, earumque non fictitiam intueri, ejusdem Imperii radios universum orbem perstringentes aportet investigare. Hinc sit

§. L DE POTESTATE LEGISLATIVA SUMMI PONTIFICIS.

S U M M A R I A.

1. *Summus Pontifex habet potestatem legislativam immediatè à D E O.*
2. *Potestatem hanc potest exercere*

summus Pontifex electus, licet non dum sit coronatus. 3. Potest legem universalem condere, etiam non requisito

K 3

consensu

consensu Cardinalium. 4. Potest legem universalem prescribere toti Ecclesiæ, etiam extra Concilium. 5. Lex Pontificalis & universalis obligat omnes omnino Christianos. 6. Num etiam Protestantes & reliquos Acatholicos? 7. Quid operetur pax religiosa? 8. An lege Ecclesiastica obligentur non Christiani sive infideles. 9. An summus Pontifex obligetur propriis legibus, & via legis quotuplex sit?

10. à quo tempore leges Pontificiae incipient obligare? 11. Ubi leges universales Pontificiae debeant promulgari? 12. Solvuntur objectiones. 13. An ad hoc ut leges Pontificiae obligent, requiratur acceptatio populi Christiani? 14. Solvuntur objectiones. 15. An & quatenus Græci obligentur legibus universalibus Pontificis? 16. An lex Pontificalis obliget in conscientia?

Quæres 1. An summus Princeps Ecclesiasticus potestatem legislativam habeat immediatè à DEO concessam?

1. Resp. Affirmativè Suarez de LL. lib. 4. c. 3. n. 10. Reding. de LL. quest. 16. 4. 1. Conirov. 1. n. 10. Gibalinus 1. 5. c. 3. q. 3. §. 3. & 13. D. Francisc. Schmier Tract. de jure leg. c. 5. sect. 2. §. 1. est conclusio catholica.

Prob. 1. ex illa Joann. 21. pascit oves meas. Math. 16. quodcumque ligaveris &c. secundo ex c. 3. dist. 21. tertio c. 1. c. 2. dist. 19. c. 16. c. 18. caus. 24. quest. 1. quarto ex ratione, quia ex dictis summus Pontifex est caput Ecclesiæ & Vicarius Christi c. 13. de JUDIC. certè non ab homine sed à DEO constitutus; si igitur Deus, etiam à Deo constitutus Pontifex habet sibi concessam potestatem legislativam. Quod si

Dicas ex allatis textibus & ratione tantummodo probari, quod summus Pontifex regendi, non etiam Leges ferendi potestatem à DEO sit adeptus.

Resp. Quod potestas pascendi & ligandi amplior sit, quam ut con-

stringatur ad solum regendi munus, ipsum legis vinculum videtur esse illa ligatura, quam summus Pontifex in terra pro suo facit arbitrio; ex quo enim superior, Rector & caput est fidelium, est quoque legislator. per c. 3. de Constit. ibi: translato sacerdotio necesse est, ut legis translatio fiat. Quia omnis communitas perfecta requirit potestatem superiorem, non qualemcumque sed legislativam, quapropter in c. 7. dist. 19. Agatho Papa ait, sic omnes Apostolicae sedis sanctiones accipiente sunt, tanquam ipsius divini Petri voce firmatae sint, & Stephanus Papa c. 4. ead. dist. ait: Quia in speculum & exemplum S. Romana Ecclesia, cui nos Dominus praesesse voluit, proposita est, ab omnibus, quicquid statuit, quidquid ordinat, perpetuò & irrefragabiliter observandum est. Innocentius III. in c. 3. de Translat. Episcop. inquit: Non humana sed divina potius autoritate dissolvi, que Romanus Pontifex (qui non puri hominis, sed Dei vicem gerit in terris) Ecclesiarum necessitate vel utilitate pensata, dissolvit,

dissolvit, adde c. 6. caus. 25, quest. 1.
c. ult. de Constat.

2. *Quest. 2. An Romanus Pontifex legitime electus absque ulla confirmatione, consecratione, coronatione, potestatem legislativam exercere possit?*

Resp. Affirmative & prob. ex c. 1. dist. 23. ubi Nicolaus II. in Concilio Lateranensi ita decernit: *Electus tamen, sicut verus P. ipa obtineat auctoritatem regendi Romanam Ecclesiam, & disponendi omnes Facultates illius, quod Beatum Gregorium ante suam consecrationem, fecisse, cognovimus.* Idem statuit in *Extravag. ult. de sentent. Excomm. inter commun.*

Ratio est, quia summus Pontifex, cum superiore in terris non reveratur, confirmatione opus non habet, sed quamprimum canonice & legitimè electus est, divinâ auctoritate tanquam verus Christi Vicarius & divi Petri successor potestatem Ecclesiasticam nanciscitur; Cardinales siquidem, non ut Canonici Episcopo, jus aliquod summo Pontifici per Electionem tribuunt, sed nudam personam designant, in quam immediate Deus supremam Ecclesiam potestatem transfert c. 6. de Elect. & ibi: *Gonzalez. n. 15. c. 13. qui filii sunt legitimi.* Neque consecratio quidquam de jurisdictione confert sed ordinis duntaxat potestatem indulget; minus coronatio aliquid præstat, cum magis ceremonialis sit quam substantialis.

Quæres 3. *An Romanus Pontifex 3 legem universalem independenter à Cardinalibus ferre possit?*

Resp. Affirmative, ita Abbas in c. 2. de Clericis non resident. Felinus in Rubric. de Constat. n. 2. Suarez, d. 1. num. 14. Reding. loc. cit. n. 11.

Ratio est, quia Romanus Pontifex eandem obtinet potestatem quam obtinuit S. Petrus, *Extravag. i. de Major. & obed. inter commun. sed* D. Petrus habuit potestatem condendi Leges independenter à consilio Cardinalium, illius enim aetate necdum erat erecta Cardinalium dignitas, & Apostoli licet in Ministerium & adjutorium Petri fuerint assumpti, non tamen in plenitudinem & consortium summae potestatis. ergo, vide c. 16. & seqq. caus. 9. quest. 3.

Objicies. In constitutionibus Pontificiis sapienter occurrit haec clausula: *de fratribus nostrorum consilio* 3 Ergo Pontifex sine Cardinalium consilio nequit legem universalem condere.

Resp. Explic. antec. ita ut illa clausula importet necessitatem adhibendi Cardinales ad constitutionis valorem N. ad majorem deliberationem & rei constitutæ ponde rationem denotandam C.

Quæres 4. *An summus Pontifex extra 4 Concilium generale possit leges universales pro totâ Ecclesiâ prescribere?*

Resp. Affirmative, AA. non solum illi, qui extra Galliam docent Pontificem esse supra concilium, sed etiam iudicem, prout latè ostendit

dit Gibalinus lib. 5. c. 3. quest. 3. §. 7.
§. 13. & 14.

Prob. Conclusionem hanc tum ex dd. *Dissert. 1.* tum ex *quest. 1.* cum enim Pontifex maximus jurisdictiōnem suam immediate nactus sit à Deo, neque in exercitio illius pendeat à concilio, utpote quod ab ipsomet approbari & congregari debet, *c. 4. de Eleſt.* nec continuo, & quoties poscit Ecclesiæ utilitas convenire possit, poterit indubie Pontifex leges sine Concilio præscribere. Denique in Monarchia sive Regimine Monarchico hæc potestas legislativa est penes unum principem, atqui Statum & Regimen Ecclesiasticum esse Monarchicum, dictum est. Ergo

Objicies. 1. *Matth. 18.* Christus omnibus Apostolis dixit, *quæcunque alligaveritis super terram. Joan. 20.* sicut me misit vivens Pater, & ego mitto vos. Ergo potestas ferendi leges universales, est data toti Ecclesiæ, non autem soli Capiti Ecclesiæ.

Resp. N. Conseq. quia ibi potestas ligandi atque solvendi Apostolis, eorumque in officio successoribus limitate tantum pro suis determinatis Ecclesiis concessa fuit, claves verò totius regni cœlorum nulli quam Petro ejusque successoribus sunt commissæ, sicut aliud est claves ærarii habere, & pecuniam ex ærario, quia illud plenitudinem, hoc portionem tantum potestatis ostendit; ita aliud est, clavem habere Regni cœlorum, aliud potestatem ligandi & solvendi, hoc

enim partem, illud totum significat.

Quæres 5. *An lex Pontificia & universali obliget omnes Christianos cujus- cunque sexus, conditionis & dignitatis sint?*

Resp. Affirmatibꝫ & prob. c. 1. de *Conſtit. e. 4. de Majoritate & obedi- entia. Extravag. 1. eod. inter communes c. 13. de judic.*

Ratio est, quia dum Apostolo Petro totius Ecclesiæ cura est concessa, ac omnium ovium salus concredata, non potest ab Imperio legum Ecclesiæ universalium se subtrahere, nisi qui extra aut supra Ecclesiam semet constitutum in anī cogitatu finixerit, ergo sine differentiā sexus & conditionis supremi & infimi, mares & faminæ, summo Pontifici legem universalem promulganti obediare tenentur.

Quæres. 6. *An Protestantes & reli- qui Acatholi ab observantia legum Ec- clesiasticarum sint immunes?*

Nota. Protestantum nomine vni- nunt & nuncupant tum illi qui sunt Augustanae Confessioni addicti, qui le alio nomine vocant Evangelicos, tam etiam Reformati sive Calvinistæ. Quo præmesso:

Resp. Hos in foro externo & contentioso non adstringi legibus Pontificiis, sed transgressoribus concessam esse impunitatem & permis- sam immunitatem, quoad omnia ea quæ ex illorum articulis fidei de- pendent. Quam immunitatem, obtinuerunt per pacem religiosam, quæ

quæ inita fuit primò Passavii anno 1552. ac postmodum in Comitiis Augustanis anno 1555. & denique in instrumento pacis Westphalicæ art. 5. & 7. aucta. Quæ immunitas eosque extenditur, ut injuriarum conveniri possit, qui aliquem Confessioni Augustanæ addictum vocaret hæreticum. Quoad forum autem internum negativam de jure non improbabiliter tenent D. König. *ad tit. de Constit. n. 12.* P. Engel. *ibid. n. 16.* Wiestper. *n. 98.* & aliis tum *ex can. 5. dif. 45.* tum etiam ex hac potissimum ratione: quod quicunque sacro baptismatis fonte expiantur, januam Ecclesiæ ingrediuntur, ac Christo omnium Salvatori, ac consequenter etiam ejus in terris Vicario subjiciantur. Atqui Protestantes per baptismatis lavacrum in Ecclesiam ingressi sunt. Ergo Christo omnium Salvatori ac ejus in terris Vicario subjiciuntur, proinde immunitatem ab ejus legibus pro foro interno & animæ nequeunt prætendere.

Accedit, quod videamus passim ab illis & quidem sub peccato observari constitutiones prohibitorias matrimonium in gradibus prohibitis, præscriptionem cum malâ fide &c. quas tamen constitutiones à summis Pontificibus latas, & leges Ecclesiasticæ nemo inficias ibit. Qua de re audiatur Lauterbachius Augustanæ Confessioni addictus, quondam Cameræ Imperialis Athesor & JCtus celeberrimus *in proemio ff. §. 9. n. 16.* ubi ait: *In causis Ec-*

clesiasticis & quæ conscientiam concernunt, Jus Canonicum Civili regulariter præfertur, nisi contrarium usum receptum. item n. 17. *In causis quæ Jure Imperii non omnino, vel non perspicue satis, definitæ sunt, expresse Juris Canonicæ decisiones, cum supra memorata semper restrictione observantur. c. 1. de N. O. N.* Ex quo sic liceret inferre:

Ex ipsissima Dominorum Protestantium doctrinâ Jus Canonicum (quod nihil est aliud, quam Jus Ecclesiasticum à summis Pontificibus conditum) quo ad conscientiam observandum est in illis causis, quæ Jure Imperii non omnino vel non perspicue satis definitæ sunt. Sed in nullo Jure Imperii, nullisque in pacificationibus clare decisum aut definitum est Dominos Protestantes quo ad vim directivam & in foro interno esse exemptos à legibus Ecclesiasticis,

Ergo standum est sacris Canonicibus statuentibus omnes Christianos (quales sunt utique Protestantes) legibus ecclesiasticis esse adstricctos.

Dices. Contrarium per pacificationes introductum, & usu hucusque receptum est. Ergo.

Resp. Neg. Suppositum, contrarium unquam introduci potuisse, cum obligatio quoad forum internum, ut potè res spiritualis sub pacificationes statuum Imperii cadere nunquam potuerit.

Deinde Schneidewinus Protestantium religionis, author famosissimus vocat *Innocentium Passione Veritatis*

L

Veritatis Inst. §. actionum. §. 27. debet.
ergo agnovit vera esse, quæ per
Pontifices sunt statuta. Atqui per
Pontifices statutum est, leges ec-
clesiasticæ obligare in conscientiâ
omnes Christianos, inter quos sunt
revera Protestantes, ergo Schnei-
dewinus etiam hanc obligationem
in conscientia agnovit esse veram.

Ego hujus quæstionis discussio-
nem ac objectionum contra oppo-
nendarum resolutionem non sine
causa relinquo Dominis Theolo-
gis.

Corollarium. infertur: ab hac
pace religiosa ac etiam à nomine
Protestantium penitus excludi no-
viter irrepentes, in angulis tamen
adhuc latentes, venenosa dogmata
clandestine spargentes *Pictifas*,
aliosque *Sectarios*, *Anabaptifas*,
Quietifas, qui etiam hodie dum
omni protectione & immunitate
sunt in Germania destituti, ac
proinde propriè veniunt ac com-
prehenduntur sub nomine hæreti-
corum, & pœnis contra hæreticos
latis subjacent. Pœna vero quibus
tales hæretici subjiciuntur sunt hæ:

Primò inter pœnas spirituales se-
offert excommunicatio, severitate
exquisitâ eminens, nam illa con-
stringit ipso jure hæreticos. c. 9. c. 13.
& 15. de hæretic. 2. post bullam cœnæ,
vinculo constringit tam valido, ut
ut disrumpere nemo possit, nisi
Pontifex. Trident tamen *Seff. 24.*
cap. 6. de Riform. concessit Episcopis
facultatem absolvendi ab hæresi oc-
cultâ in foro conscientiæ, quam

constitutionem an recantet Bulla
Cœnæ, inter authores non convenit;
in Germaniâ tamen quin competit
Episcopis, non est dubitandum. 2.
irregularitatem incurrit prædicti
hæretici d. c. 9. 3. Pœna spiritualis
est privatio dignitatum Ecclesiasti-
carum, officiorum, beneficiorum,
& inhabilitas ad illa. d. c. 9. *de ha-
retic. cap. 2. cap. 12. & 15. eod. in 6.*
4. Pœna est infamia *can. 17. caus. 6.*
quest. 1.

Secundò. Succedunt pœna tem-
porales, inter quas prima est *publi-
catio bonorum*, si liberos orthodoxos
non habeant, hi enim fisco præfe-
runtur. l. 4. *princ. & §. 1. l. 19. C. de
hæretic. cap. 10. eod. tit.* quin imò ex
die admissi criminis ipso jure fisco
sunt obnoxia, ita ut sententia de-
claratoria criminis retrotrahatur ad
diem admissi, liceatque fisco alie-
nationes interim factas, retractare.
c. 19. de hæretic. in 6. 2. Pœna tem-
poralis est *intestabilitas*. l. 4. §. 5. *C.*
de hæretic. c. 13. §. credentes. eod. Si
tamen ante sententiam declarato-
riam criminis testamentum talis
hæreticus confecerit, existimem
id non ipso jure esse irritum, sed
per sententiam demum infirmari.
Nam *in cit. c. 13.* non absolute di-
citur, quod facultatem testandi
hæreticus non habeat, sed quod
facultatem liberam non habeat,
adeoque hoc saltem indicatur, se-
cunda sententiâ & publicatione bo-
norum, testamentum infirmari.
Sanchez. lib. 2. in Decal. c. 24. n. 3.
3. Pœna est *incapacitas succedendi*

ex



ex testamento vel ab intestato. l. 4.
§. 2. l. ult. C. de heretic. c. 13. §. credentes. eod. tit. hinc infertur, quæ hæreticis relinquuntur, non fisco cedere, sed cohæredi, aut substituto, vel si neque cohæres adsit aut substitutus, proximioribus ab intestato. Nam ut memorati textus satis arguunt, hæretici censentur potius jure incapacium, quam indignorum, quæ autem incapacibus relinquuntur, habentur pro non scriptis, adeoque fisco obveniunt. l. 17. ff. de pœn. 4. Pœna est, quod eximantur liberi potestate patria, ita ut latæ sententiæ jam ex die, commissi criminis sui juris fuisse intelligantur. c. 2. §. fin. de heretic. in 6. 5. Pœna est, quod hæreticus amittat potestatem dominicam, dominium feudale, ac jura id genus alia. c. fin. d. 1. probabile tamen est, quod non ipso facto hæreticus hæc jura amittat; sed demum post sententiam declaratoriam criminis, per ea quæ tradit Sanchez. lib. 1. in Decal. c. 24. n. 8. Pœnis haæstenus relatis onerantur bona & jura hæreticorum. pœnæ corporales variant, quandoque enim in carcerem hæreticus detriditur, quandoque etiam ultimo plectitur suppicio, aut pœnâ alia afficitur. Ubi refert, num hæreticus ducatur pœnitentiâ ac errorem detestetur, an in Sectâ perfracte ac pertinaciter persistat. Ille perpetuo punitur carcere vel pœnâ mitiore, si justa causa intercedat. cap. 15. §. fin. de heretic. c. 12. eod. tit. in 6. Iste ultimò afficitur suppicio,

ac, ut testantur Farinac de hæres. quest. 189. n. 4. Clarus §. hæresis n. 7. & alii, igne perimitur.

Liberi hæreticorum ac Nepotes eorum pœnas sufferunt sequentes: 1. privantur hæreditate & bonis omnibus paternis. cap. 10. de heretic. cap. penult eod. in 6. 2. fiunt irregulares, ita ut promoveri nequeant ad Ss. ordines, si per lineam paternam descendant. c. 2. §. heretic. cap. 15. d. t. in 6. 3. Repelluntur ab officiis publicis. d. cap. 2. §. heretic. 4. Redundunt inhabiles ad beneficia Ecclesiastica. d. cap. 2. Sunt qui censent, insuper subire jacturam famæ, ac illis quoque beneficiis excidere, quæ ante lapsum parentum receperunt; verum erubescimus sine lege loqui.

Quæres. 7. *An infideles, quales sunt
Iudei, Saraceni, Ethnici, Macbome-
tani &c. Legibus Pontificis obligen-
tur?*

Resp. Negative ita Suarez. d. l. 4.
c. 19. n. 2. Gonzalez. in cap. 1. de
Constit. n. 8. est communis DD. af-
fertio.

Prob. per c. 8. c. ult. de divort. c. 4.
de consang. & affin. c. 18. caus. 11. q. 1.
Concil. Trid. Sess. 14. de Reformat. c. 2.
& ratio est, quia in infidelibus de-
ficit jurisdictione Ecclesiastica, quippe
quæ non exercetur, nisi in illos,
qui per characterem baptismalem
Christiano nomine insigniti, Christo
& ejus Vicario subsunt, *quid enim*,
ait Apostolus, 1. Corinth. 5. *mihi de-
iis, qui foris sunt.*

L 2

Quæres.

Quæres. 8. *An summus Pontifex obligetur propriis legibus, sive legibus ab ipso lati?*

9. Distinguunt DD. inter vim legis coactivam & directivam, vis coactiva dicitur, quæ transgressorem pœnæ reddit obnoxium, vis directiva dicitur, quæ reatum conscientiæ inducit; directiva rursus alia est directa, quæ directè atque ex vi immediata legis obligat conscientiam, indirecta, quæ non tam ex virtute & fine, quam occasione legis obligat conscientiam.

Resp. 1. Summus Pontifex non tenetur vi coactivâ legum suarum, est communis DD. Catholicorum, ex ratione, quia Pontifex in Hierarchia ecclesiastica est supremus, ex dd. adeoque non habet judicem à quo judicetur, condemnetur & puniatur. Colligitur *ex diss. p. ced.* & quæ ibi objecta sunt contra superioritatem Pontificis, huc applicari possunt.

Resp. 2. Neque etiam vi directivâ directâ legum suarum Pontifex obligatur, AA. catholici fere communiter.

Ratio, quia ut dicitur *in l. 51. ff. de recept. qui arbit.* nemo imperare sibi, aut seipsum prohibere potest. ad quam *L. glossa finalis tradit illud Brocardicon: Imperativus caret prima persona*, nimurum omnis obligatio directa supponit in imperante superioritatem, & in faciente subjectionem, quæ cum deficiat in Legislatore respectu sui ipsius, deficit quoque obligatio directa per

legem intenta, & ita intelligendi sunt textus *in c. 20. de El. ibi: Successoribus suis nullum potuit hac in parte prejudicium generare. c. 3. §. ceterum sanctæ de V. S. in 6. ibi:* nec successorem suum (nimurum lex antecessoris) quomodolibet obligavit, cum non habeat par in parem imperium.

Objicies cum Suarez. *de LL. lib. 3. c. 35.* quod ratio dicit, non aliter à Deo summo Pontifici potestatem legislativam fuisse concessam, quam ut pari obligatione patiatur legem à se ferendam, qui proinde instar Ministri Dei inter cæteros sibi tanquam membro communitatis ferat legem, siveque diversa ratione sit sibi ipsi superior & inferior.

Resp. N. quod recta ratio dicit, ut summus Pontifex tam sibi, quam ovibus legem ponat, alias si sibi legem poneret, nec ipse, nec successor legem abolere posset. Potestas ligandi & leges ferendi est pro ovibus & fidelibus Ecclesie, ipse autem non est ovis, sed pastor, non fidelis subditus sed caput.

Objicies. 2. *in c. 7. caus. 25. quest. 1.* Negat Zosimus Papa, quod Apostolicæ Sedis authoritas Patrum statuta immutare valeat, adeoque supponere videtur, quod etiam Pontificem ligent, ergo Pontifex successor obligatur decretis antecessorum.

Resp. Explic. antec. & est dicendum, quod Zosimus ibidem per statuta Patrum intelligat Decreta fidei, quibus non minus Pontifex quam cæteri fideles assurgere ten-

nen-

nentur, si enim SS. PP. extra fidei materiam quidquam definiunt, non solum nec Pontificem, verum nec privatos obstringunt efficaciter; quam responzionem colligere etiam licet *ex c. 6. d. caus. & quest.*

Resp. 3. Summus Pontifex obligatur vi directivâ indirectâ legum suarum. Haunold. *tract. 1. de J. & J. n. 54.* D. König. *ad tit. de Constit. n. 10.* D. Francisc. Schmier. *in tract. de Jure leg. c. 5. sect. 1. §. 3. num. 89.*

Ratio est, quia summus Pontifex cum sit pars Ecclesie, non qualis-cunque sed Principalis, tenetur ex ipso juris naturalis dictamine bonum Ecclesie promovere, nec verbo tantum sed & exemplo; quod, si in ulla re, certe in legis obser-vantia, est longe potentius verbis, ut ait Claudianus:

Primus jussa subi, tunc observan-tior aequi

Fit populus nec ferre negat, cum viderit ipsum

Authorem parere sibi, componitur orbis

Regis ad exemplum, nec sic in-flectere sensus

Humanos edita valent, ut vita Regentis.

Ergo summus Pontifex legibus suis indirecte saltem tenetur, nem-pe non ex virtute per legem intenta, sed occasione legis quæ ex-citat dictamen naturale, ut quam aliis imponit servandam legem, ipsemet servatu possibilem opere commonstret, ne dum primus est legis fractor potius quam lator,

subditis præbeat ansam sequendi malum exemplum; quo sensu in-teligiuntur *c. 14. c. 15. caus. 25. quest. 1.* qui textus possent objici; quam responzionem intellige sic demum, si materia legis sit aequa conveniens summo Pontifici ac cæ-teris subditis.

Urges ergo Pontifex arctius sua lege obstringitur, quam fideles sub-diti, qui lege positivâ tantum, ille vero ex lege naturali obligatur. Sed male! etiam subditi fideles ex divino & naturali jure justa man-dantibus obtemperare coguntur, ergo non magis legislator, quam isti obligantur. Porro dici potest, quod transgressio legis Pontificis, sit etiam transgressio naturalis & divinæ, intellige: quod sit talis re-flexe, scilicet quia legem Pontifi-ciam servare præcepit jus naturale & divinum, adeoque transgredien-do legem hanc etiam transgredi-mur illas; *Quod si*

Pergas 2. Cum fidelibus in sua lege dispensat Pontifex, (quia lex naturalis & divina non obligant,) si fideles non amplius velit obliga-tos esse Pontifex, sed in lege natu-rali dictante & imperante ut sum-mus Pontifex legem suam custodiat, non dispensat Pontifex, quia lex illa neutquam alligatur voluntati Pontificis, ergo adhuc est fortior & intensior obligatio Pontificis.

Resp. Sicut jus naturæ non vult, ut Pontifici obedient subditi, quan-do non imperat, ita jus naturæ non vult, ut summus Pontifex servet legem,

L 3

legem, ad quam servandam ex justa causa non tenetur, sicut ergo non obligatur sua lege, nisi justè voluerit, sic rectè dispensat in sua lege, si ob justæ causæ interventum eum obligari jus naturæ non velit.

20. Quæres 9. *A quo tempore leges Pontificie universales incipiunt obligare?*

Resp. Leges Pontificie universales non obligant in actu secundo, nisi post lapsum duorum mensium à die promulgationis.

Ratio est, quia in *Novella 66. in rubrie. prefat. & c. i.* pro legum civilium obligatione tempus bimestre post promulgationem requiritur, ut nempe totum quasi Imperium in uno eodemque tempore simul & semel obligari incipiat, ac uniformitas in operando statuatur, tum quia constitutio ejusdem novellæ non tantum generali receptione à jure ecclesiastico assumpta, sed speciali constitutione probata videtur, dum Pius IV. in *Bulla sicut ad sacrorum anno 1564.* postquam consultus erat de tempore, quo Concilium Tridentinum obligare incepit, ita rescribit, *quia jure etiam communi sancitum est, ut constitutiones novæ vim nonnisi post certum tempus obtineant, aequum nobis & justum visum est prædicta decreta à Calendis Maji proximè preteriti omnes obligare capisse.* Quò etiam quadrat rotundus textus, in *c. i. de Concess. præbend. in 6.* ibi: *Quo lex seu constitutio & mandatum nullios adstringant, nisi post tempus, intra quod ignorare minimè debuissent.* Si

Dicas: *Jus Civile per Pii IV. bul-*

lam non absolutè recipi, sed quoad prædicta tantum, nec cum determinatione bimestris sed lapsu aliquuj intervalli indeterminati. Sed

Contra est, quia Pontifex imprimis supponit utroque jure Canonico & Civili sancitum esse, ut quæcunque novæ constitutiones non statim obligent à momento promulgationis, quia dicit indefinitè: *Jure communi & constitutiones novæ; deinde supponit certum tempus jure communi determinatum esse, quo in actu secundo nova lex obligationis faciat exordium, in verb. nonnisi post certum tempus.* Ergo licet summus Pontifex *in cit. Bulla* non præcise tempus bimestre pro concilii obligatione præscribat, sed tempus trimestre, ut constat ex bulla alia, quæ incipit, *Benedictus DEUS: in qua concilium confirmatum, ac sub finem mensis Januarii præcedentis Romæ publicatum legitur: Nihilominus Jus Civile absolutè & quoad determinationem bimestris recipit, tempusque longius pro Tridentini obligatione ideo tantum expressit, quia à die promulgationis non parum temporis in exemplaribus diligenter emendateque imprimendis consumptum fuit, ut latetatur ipsem Pius IV. in cit. bulla sicut ad sacrorum.*

Nulla igitur est repugnantia, quia summus Pontifex tempus subinde majus subinde minus bimestri ad legum universalium actualem observationem, pro materiæ ac circumstantiarum diversitate determini-

terminare valet, quandoquidem ex natura rei spatum duorum mensium non exigitur, sed si tempus aliud expressum non sit, ex tacita & præsumpta legislatoris voluntate requiri, recte defenditur.

II. Quæres 10. *Ubi leges universales summi Pontificis promulgari debeant ad hoc ut obligem?*

Respondent Panormitanus ad c. 2. de *Constit.* n. 7. circa fin. Felinus *ibid.* n. 7. Molina de J. & J. *Tract.* 2. *disp.* 395. à n. 6. Gibalinius *scient. Canon.* lib. 7. c. 2. *quest.* 1. *num.* 7. P. Engel. *ad tit.* de *Constit.* *num.* 65. D. König. *ibid.* n. 20. D. Francisc. Schmier. *cit. tract.* c. 5. *sect.* 1. §. 1. n. 14. non sufficere eas promulgari Romæ, sed eas insuper in Provinciis promulgari debere.

Prob. 1. Promulgatio in partibus facienda, tum ex natura rei (si non de necessitate, saltem de congruentia & convenientia) tum ex dispositione juris requiritur ad legem ecclesiasticam; nam ex natura rei lex est jusso & allocutio publica, non ad particulares & singulos homines, sed totam communitatem directa, ergo ita debet esse comparata, ut apta sit per se percipi à tota communitate Christiana; atqui lex Romæ promulgata non est apta per se percipi à tota communitate Christiana, neque enim curia Romana laborat, ut lex Romæ promulgata aliis innotescat, neque si privatam quis notitiam legis constituta habeat, tenetur eandem notitiam promovere. Ergo &c.

unde Cajetanus à Gibalino *loc. cit.* *nam.* 16. adductis scripsit; si nova Romæ promulgatur lex, & nec curia ipsa procurat, ut promulgatio ad Ecclesiæ Cathedrales deveniat, nec Prælati, qui ibi sunt, insinuant suis Ecclesiæ, accusari nec apud Deum, nec apud homines ignorantiae possunt, nescientes. Neque

Dicas ex hoc sequi, debere legem singulis hominibus intimari, contra c. 1. *de postulat. prælat.* quatenus in legis notitiam facilius veniant. Nam contra est, quia lex, sicuti singulis non ponitur, sed communitati, ita non singulis sed communitati debet intimari, ergo debet promulgari in omnibus provinciis Christianis; quippe quæ collectum sumptæ constituunt & integrant communitatem Christianam & Ecclesiasticam.

2. Constitutio juris civilis aperte huic sententiæ suffragatur, licet enim summus Pontifex non teneatur in modo regendi & imperandi legibus sese conformare, attamen propter majorum canonum & legum cathedralium Apostolicæ & solii Imperatorii concordiam ultro voluit, ut quæ jure civili statuta sunt, trahantur etiam ad jus canonicum per vulgatissimos textus c. 1. & 2. *de N. O. N.* c. 9. c. 11. c. 12. & seqq. *disp.* 10. ergo quia leges Civiles ex constitutione *Novelle* 66. requirunt promulgationem in singulis Imperii provinciis, requirunt etiam Ecclesiasticæ, de quibus in contrarium nulla exstat ordinatio; idque tanto magis

magis, quanto Romana Ecclesia in pluribus mundi regionibus & regnis, quam Romanum Imperium est dilatata.

3. Non solum jus civile sed etiam jus Canonicum promulgationem in provinciis desiderat, siquidem in c. 13. de pénit. & remiss. Innocentius III. constitutionem de medicis in Concilio Lateranensi editam, ut cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant & inducant, ut medicos advocent animarum, tunc demum obligare vult, postquam per prælatos locorum fuerit publicata. Si

Dicas 1. Non obligationem recitatæ constitutionis, sed pœnam ingressus in Ecclesiam ad promulgationem localem adstringi.

Contra est, si pœna non obligat, antequam lex pœnalis promulgationem localem adepta est, certè nec præceptiva lex obligabit antea; tum quia gravius & deterius est, reatum culpæ & pœnæ æternæ, quam temporalis incurere, tum quia ipsa lex pœnalis spiritualis non obligat, nisi culpa præcesserit. Si

Dicas 2. Allatam constitutionem particularem esse, atque vel ex hoc ad alias leges non ampliandam, quia in aliis similes clausulæ non reperiuntur. enim vero sicuti *Novella 66.* licet particularis sit, de *LL.* testamentariis duntaxat præscripta, nihilominus ob paritatem rationis, ad reliquas *LL.* porrigitur, ita *cit. c. cum infirmitas;* esto particulare sit, ac de medicis tantum loquatur, ad

alias tamen *LL.* ob rationis paritatem erit extendendum, quia vide licet absolum est, leges obligare, antequam sint communitati sufficierter manifestatae.

Sententiam oppositam & asserentem, quod sufficiat promulgatio Romæ, utpote probabilem etiam defendunt AA. gravissimi, qui proinde

Objiciunt 1. promulgatio in singulis provinciis facienda, neque ex natura rei, neque ex constitutione juris requiritur. Ergo. prob. antec. quoad primam partem deducitur ex eo, quod promulgatio Romæ facta sufficiat, si lex in notitiam orbis Christiani successivè possit devenire; quoad alteram partem declaratur sic; quia pro necessitate promulgationis in Provinciis faciendæ, solummodo assertur paritas ex *LL.* civilibus petita, hæc verò est eo debilior, quo minus summus Pontifex *LL.* civilibus in modo regendi sese accommodare tenetur.

Resp. 1. Dist. promulgatio, qualis de facto fit, in singulis provinciis non requiritur ex natura rei absolute C. non requiritur ex natura rei secundum quid & quoad melius esse. N.

Resp. 2. Quod promulgatio in provinciis facienda etiam requiratur ex jure canonico, monstravi supra, interim verum quidem est, quod Pontifex non obligetur legibus Civilibus, vult tamen eas recipere ad declarationem sui juris dubii *d. c. 1. de N. O. N.*

Obji-

Objicies 2. Ex stylo Romanæ Curiæ recenter editæ bullæ non alibi, quam Romæ promulgantur, regulæ cancellariæ in partibus nunquam sunt promulgatae, omnes etiam causæ juxta constitutiones Romæ promulgatas decidi solent. Ergo signum eit summi Pontificis mentem & voluntatem esse, ut novæ constitutiones statim obtineant vim obligativam, postquam in Campo Floræ ad valvas Vaticani fuerint appensæ.

Resp. Quod regulæ Cancellariæ non sint in partibus publicatae, hinc illas non habere vim legum universalium sed Romæ solum secundum eas, tanquam leges Romæ publicatas, judicari, quæ leges dicuntur potius stylus curiæ; qui extra curiam non facit jus, cum causæ beneficialeæ & quæcunque extra curiam ventilandæ, juxta commune jus possint decidi; licet in curia discutiendæ secundum curiæ stylum regulentur.

Ceterum ipsimet adversarii fateri coguntur plurimas extravagantes Bullas in Germania & alibi non obligare. Cur ita? vel quia sic habet consuetudo, ut ejusmodi Bullæ non publicatae in partibus non obligent, vel quia regibus & principibus privilegium est concessum, ut leges ecclesiasticae non stringant ante promulgationem in provinciis factam.

Dicendum igitur, quod naturæ legum valde sit conforme, ne prius universaliter obligent, quam sint

in provinciis publicatae, nisi Legislator expresse contrarium statuat; de legibus infirmantibus contractum, inferentibus censuram & similibus, plerique sentiunt illas non obligare, nisi promulgatas in provinciis, ne cum publico dispensio plures contractus rescindi, aut cum animarum periculo censuras saepius incurri, necesse sit. Sic in specie Concilium Tridentinum (extra fidei decreta) non obligat in provinciis, in quibus promulgatum non est, fuitque hæc antiquissima & plurium fæculorum usu approbata consuetudo, quod leges tum summi Pontificis, tum Conciliorum à Pontifice aprrobatorum singulis provinciis promulgari consueverint.

Quæres II. *An ad hoc, ut leges universales Pontificiae obligent, requiratur acceptatio populi Christiani?*

Resp. Negative. Ratio est, summus Princeps Ecclesiasticus potest obligare independenter à consensu & acceptatione populi, partim quia absolutam obligandi potestatem à Deo immediate accepit ex dd. eamque independenter à concilio exercere potest ex dd. Partim quia summi pastoris & gubernatoris, non vero ovium est discernere, an legem servari expediat, nec ne? habet præterea summus Pontifex voluntatem legem independenter à populi Christiani voluntate ferendi, eique efficaciam obligativam tribuendi, dum non tantum mandat & imperat, ut lex promulgata

M

serve

servetur, sed etiam in non servantes pœnas ac censuras fulminat, ergo cum ad legis vigorem plura non requirantur, quam voluntas & potestas legislatoris, lex ecclesiastica sufficienter promulgata populum Christianum sufficienter obligat. Sic etiam lex naturæ & divina sine acceptatione populi obligat, quia illæ leges immediate à DEO procedunt; atqui etiam potestas ferendi legem ecclesiasticam immediatè procedit à DEO; Ergo & huic potestati populus obediens tenet, abstrahendo an velint aut nolint legem acceptare. Si

Dicas summus Pontifex ex benignitate non vult obligare populum ad legem, antequam subditi eam acceptaverint. Contra est. lex summi Pontificis essentialiter distinguuntur à consilio, quod si verò summus Pontifex ex benignitate permittat populo liberum, velint legem acceptare, vel non, lex non distinguitur essentialiter à consilio. 2. Si ex conniventia summi Pontificis legem recusare liceret, etiam verum esset, quod sine omni causa legem recusare liceret, quia sine voluntate obligandi lex non obligat; sed hæc sequela ab Alexandro VII. de anno 1665. est damnata hisce formalibus: *Populus non peccat, etiam si absque ulla causa non recipiat legem à Principe promulgatam.*

14 Objicies 1. c. 3. dis. 4. ubi dicitur, leges instituuntur, cum promulgantur, firmantur, cum moribus utentium comprobantur, ergo ad

hoc, ut lex summi Pontificis robur accipiat, à populi moribus debet comprobari.

Resp. Textum Gratiani non de firmatione juris sed facti accipendum esse, eo videlicet intellectu, quod usus & observantia legis, legem in effectum ducat, non ex voluntate populi, sed imperio Legislatoris, cum enim ipsem Gratianus afferat institutionem & substantiam legis à promulgatione haberi, nequeunt utentium mores aliam, quam extrinsecam confirmationem legi superaddere; acceptatione ergo confirmantur leges. Dist. extrinsecè. T. intrinsecè, quoad vim legis N.

Objicies 2. c. 6. de *Cleric conjug.* ubi Innocentius III. considerans, quod Orientalis Ecclesia votum continentia non admiserit, declarat: Græcos in minoribus ordinibus matrimonium rectè contrahere & in superioribus matrimonio jam contracto licite uti posse. Ergo Græci excusantur propter legem non receptam.

Resp. Citatum textum neutrum supponere, quod in voluntate Græcorum steterit, velint legem continentia clericalis acceptare vel non? sed mentem Pontificis tam benignam fuisse, ut Græcorum infirmitati descendere, ac præceptum illorum indoli non adeo conveniens, ad Ecclesiam orientalem extendere non voluerit.

Objicies 3. Plurimæ Leges Pontificiæ in desuetudinem abierunt,

ex

ex nulla alia ratione, nisi quod usu nunquam fuerint receptæ.

Resp. Leges quæ usu non receptæ dicuntur, opitulante consuetudine legitime introducta vim obligandi perdidisse, neque tamen exinde licet arguere, etiam non acceptationem populi vim legi adimere, si enim consuetudo rationabilis & justa sit, non tam ex consensu populi, quam legislatoris autoritatem accepit, cum tamen sola non acceptatio ex libero subditorum arbitrio proveniat, legislatore dissentiente & contradicente; & inde est, quod non receptio legis sit quidem occasio & prima dispositio ad consuetudinem contra legem, non tamen statim perimit, nec subditos à legis observatione eximit, sed potius tamdiu stringit, quamdiu requisita legitimæ consuetudinis non concurrunt, indeque fluit, quod consuetudo contra legem consurgere non possit, nisi per actus formaliter peccaminosos, factos nempe contra legem promulgatam & obligantem, ex proposito & voluntate eam abrogandi. Occasione hujus

15 Quæres 12. An & quatenus Graci obligentur Legibus universalibus summi Pontificis?

Nota. Distinguendum esse inter leges pure humanas & declarativas juris naturalis vel divini. Hinc

Resp. Leges Ecclesiasticæ declarativae juris naturalis vel divini positivi, &que Græcos ac Latinos

stringunt. Ratio est, quia lege naturali & divina sine discrimine nationis aut conditionis omnes teneantur, ergo etiam lege declarativa juris naturalis vel divini, quia lex declarativa non tam nova lex est, quam antiquæ legis major explicatio. D. König *de Constit. n. 7. in fine.*

Confirmatur si summus Pontifex articulum fidei antehac inter Professores & Doctores ambiguum decidat, utique Græcos non minus quam Latinos habebit ad obsequendum obstrictos; ex quo enim fides est una, nec alia apud Græcos, alia Latinos, in Decreta fidei unitis viribus & Græci & Latini jurare debent. Ecclesia una est, ait D. Cyprianus *in c. 8. caus. 24. quest. 1.* que in multitudinem latius incremento fecunditatis extenditur, quomodo solum multi radii sed lumen unum, & rami arboris multi, sed robur unum tenaciter radice fundatum, & cum de fonte unius rivi plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur, exundantis copia largitate, unitas tamen servatur in origine. Succinit Cypriano Gregorius, Gregorio Ambrosius, Ambrosio Hieronymus, Hieronymo venerabilis Beda *c. 20. & seqq. caus. 24. quest. 1.*

Resp. 2. Leges Pontificiæ pure humanæ non obstringunt Græcos. D. Francisc. Schmier aliique ab eo relati *Tr. de jure legal. cap. 5. sect. 30. §. 2. n. 28.*

Ratio est, quia summus Pontifex etiamsi quoad Græcos eandem li-

M 2

gandi;

gandi, solvendi pascendi & jubendi potestatem adeptus fuerit, quam adeptus quoad Latinos, ex benignitate tamen voluntate & intentione non vult eandem potestatem adversus Græcos circa leges Ecclesiasticas pure humanas usurpare. Idque constat ex *c. fin. dist. 31. c. 6. de Cleric. conjugat. c. 7. de panit & remiss.* dum tres Pontifices Stephanus, Innocentius III. Clemens III. præceptum Ecclesiasticum de servanda à Clericis in majoribus ordinibus continentia Græcos non obligare, dilucide profitentur, constat etiam ex aliis Ecclesiasticis præceptis *v. gr. de consécratione in fermentato, collatione ordinum, sacrificio missæ, in quibus modum planie à Latinorum more alienum observant Græci;* quia ergo ad efficacem & actualem legis obligationem non sufficit sola potentia, si desit obligandi voluntas, sanè modernis temporibus Græci non obligantur Ecclesiasticas leges servare.

Dixi *modernis temporibus*, ut exciperem illas leges, quæ antequam orientalis à Romana Ecclesia divortium & secessum fecit, tam Græcis quam Latinis communiter promulgatæ noscuntur, quarum numerosam partem per concilia in oriente celebrata in orbem Catholicum prodiisse, quis tam peregrinus est, ut nesciat.

16 Quæres 13. *Utrum lex summi Pontificis obliget in conscientia?*

Obligare in conscientia nihil est aliud, quam obligare sub peccato,

sive dein gravi sive levi, adeo ut transgressores legis peccent graviter vel leviter, pro diversitate aut materia, aut voluntatis in legislatore graviter vel leviter obligante. Igitur ad quæstionem

Resp. Affirmativè. Est communis sententia Catholicorum, teste Suarezio *de legibus lib. 4. c. 12.* & prob. ex variis sacræ scripturæ testimoniis. *Matth. 16. 18. Joan. 21. v. Et. 15. ad Rom. 13. 1. Petr. 2.* & insuper ratio est, quia dum Pontifici potestas regendi fidelium animas, utendi gladio spiritualis vindictæ, claudendi & reserandi cælum est concessa, *Matth. 16. tibi dabo claves regnū cælorum.* Pariter concessa erit facultas ligandi conscientias.

Contrariam sententiam præter omnes Acatholicos tenuit vir suo ævo famigeratissimus Joannes Germon *part. 3. tr. de vita spirituali. lett. 4. Alphabeto 62.* duabus potissimum rationibus permotus; primâ: quia nemo potest obligare in foro superiori, & ad pœnam quam infligere nequit. Altera, quia ex definitione S. Augustini omne peccatum est *dictum, factum, vel concupitum contra legem Dei;* Pontifex autem primò nequit infligere pœnam peccati, quæ pœna in altera vita persolvitur modo; dein lex Pontificia non est lex Dei. Sed

Resp. Homines uti delinquendo contra leges Ecclesiasticas indirectè delinquunt contra legem divinam, utpote cum ex quarto Decalogi præcepto jubeantur superio-

perioribus justa & justè imperantibus obedeire, ita & pœnam æternæ mortis ex transgressione legis Ecclesiastice promeritam indirectè ab hominibus, directè à Deo statui & infligi. Exemplum affertur

in lege principum inferiorum, qui ex potestate concessâ quandoque leges ferunt sub pœna mortis temporalis, ita tamen ut potestas ultimata puniendi supremo Principi reservetur.

§. II.

DE SUMMI PONTIFICIS POTESTATE
DISPENSATIVA.

SUMMARIA.

1. Dispensatio quid sit?
2. Pontifex nequit dispensare in jure naturæ.
3. Qualiter lex naturæ possit mutari & quotuplex sit mutatio.
4. An & quomodo Pontifex possit relaxare vota?
5. Quomodo vinculum matrimonii rati à Pontifice possit dissolvi sine mutatione juris naturalis?
6. An Pontifex possit quoad jus naturæ uti Epikia verâ & propria?
7. Quid sit

8. Pontifex nequit dispensare in jure positivo divino.
9. Ponuntur objections.
10. An summus Pontifex possit abrogare vel corriger leges imperiales aliasque Civiles rerum publicarum.
11. An Pontifex possit relaxare juramenta & quando?
12. Potestas Papæ quo id matrimonia recensetur.

1. Dispensare in lege nihil est aliud, quam remanente universaliter legis vigore, aliquem in particulari hic & nunc à lege eximere, adeo ut tali liceat in particuluri, quod reliquis & universaliter prohibatum.

Quæres 1. An summus Pontifex possit dispensare in jure naturæ?

2. Resp. Negative. quia dispensare in lege naturæ est legem naturæ propriè & formaliter mutare, jus vero naturæ proprie & directè ne quidem à DEO mutari potest, quod enim ex natura sua turpe est & ab

intrinsecò repugnat naturæ humanae, etiam auctoritate divina nequit naturæ humanae consonum & condecens reddi. Quod etiam intellexit Imperator in §. II. Ins. de J. N. G. & C. ubi ait: *Naturalia iura divina quadam providentia constituta, semper firma atque immutabilia permanere.*

Dixi, quod summus Pontifex in lege naturæ nequeat dispensare; hinc avertendum est, qualiter lex naturæ possit mutari; & quidem mutatio duplex cogitari potest, prima est *propria, directa, formalis,* quando

M 3